

Kaya T?rman???nda Risk Alma ?lçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kaya T?rman???nda Risk Alma ?lçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24498>

Özet

Kaya Tırmanışında Risk Alma Ölçeği (KTRAÖ), kaya tırmanış sporuyla uğraşan bireylerin risk alma eğilimlerini ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanmış 12 maddelik bir psikometrik araçtır. Ölçek, yüksek lisans tezi kapsamında Okay Can (2018) tarafından Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde geliştirilmiştir ve sporcuların hem kendi algıladıkları hem de diğerlerinden gözlemlenebilen risk alma boyutlarını değerlendirir.

Bu uyarılma çalışması, ölçeğin Türkiye'deki kaya tırmanış popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir ölçüm sağlamasını, iç tutarlılık katsayısının 0.85 olarak belirlendiğini göstermiştir. Ölçek, 5'li Likert tipi bir derecelendirme formatı kullanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kaya tırmanış, risk alma, spor psikolojisi, uyarılma, KTRAÖ, psikometri, **Temel Bileşenler Faktör Analizi**.

Yazarlar

Okay Can

Amaç

Ölçeğin temel amacı, kaya tırmanış sporu bağlamında bireylerin sergilediği ve algıladığı risk alma davranışlarını güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Bu uyarılma, uluslararası alanda kullanılan bir risk alma aracının Türk kültürüne ve diline uygunluğunu sağlamayı hedeflemiştir.

KTRAÖ, özellikle tırmanış sırasında güvenlik protokollerine uyum, rota zorluğu seçimi ve tehlike değerlendirmesi gibi konularda sporcular arasındaki bireysel farklılıkları saptamak için tasarlanmıştır. Bu sayede, sporcuların riskli davranış profillerinin belirlenmesine ve bunlara yönelik eğitim stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Yapı

KTRAÖ, kaya tırmanış ortamında risk alma eğilimini ölçen çok boyutlu bir yapıyı temsil eder. Ölçek, toplam 12 madde üzerinden iki ana faktörde toplanmıştır. Bu faktörler, riskin farklı tezahürlerini yakalamayı hedefler:

Algılanan Risk Alma: 10 maddeden oluşur ve bireyin kendi riskli davranışlarını ne kadar fark ettiğini veya bu davranışlara ne kadar meyilli olduğunu yansıtır.

Gözlenen Risk Alma: 2 maddeden oluşur ve diğerlerinden fark edilebilecek, somut riskli eylemleri

kapsar.

Uyarlama çal??mas?, orijinal ölçe?in tek faktörlü yap?s?na kar??n, Türk popülasyonunda iki faktörlü bir çözümün daha uygun oldu?unu ortaya koymu?tur.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerli?ini incelemek amac?yla verilere **Temel Bile?enler Faktör Analizi** uygulanm??t?r. Analizde, **Varimax** dönü?türmesi kullan?larak maddelerin faktör yükleri incelenmi?tir. Madde seçiminde, faktör yükü 0.40 ve daha büyük olan maddelerin ölçekte yer almas?na karar verilmi?tir.

Bu kapsamda, uyarlama sürecinde ölçekten herhangi bir maddenin ç?kar?lmas? gerekmemi?tir. Ancak, uyarlama çal??mas? iki faktörlü bir yap?y? desteklerken, ara?t?rmac? orijinal KTRAÖ'nün tek faktörlü oldu?unu belirtmi?tir. Bu durum, ölçe?in yap?sal geçerli?inin kültürel adaptasyon ba?lam?nda incelenmeye devam etmesi gerekti?ini i?aret etmektedir.

Güvenirlik

KTRAÖ'nün iç tutarlılık katsay?s?, ölçe?in güvenilirli?ini de?erlendirmek üzere hesaplanm??t?r. Ölçe?in genel iç tutarlılık katsay?s? (**Cronbach Alfa**) 0.85 olarak bulunmu?tur.

Bu de?er, psikometrik aç?dan oldukça kabul edilebilir ve güçlü bir güvenilirlik seviyesine i?aret etmektedir. Elde edilen yüksek iç tutarlılık, ölçe?in maddelerinin tutarlı bir ?ekilde ayn? yap?y?, yani kaya t?rman???nda risk alma e?ilimini ölçtü?ünü göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in faktör yap?s?n? belirlemek amac?yla, verilere Temel Bile?enler Faktör Analizi (PCA) uygulanm?? ve ard?ndan **Varimax** dik döndürme yöntemi kullan?lm??t?r. Bu analiz sonucunda, 12 maddelik ölçe?in iki ayr? faktör alt?nda topland??? görülmü?tür:

Alg?lanan Risk Alma (10 madde)

Gözlenen Risk Alma (2 madde)

Faktör yüklerinin yüksek olmas? (0.40 üzeri), maddelerin ilgili alt boyutlarla güçlü bir ili?ki içinde oldu?unu göstermektedir. Bu iki faktörlü yap?, uyarlamam?n Türk popülasyonunda risk alma davran???n?n ayr??m?? boyutlar?n? ölçmedeki etkinli?ini desteklemektedir.

Araç

Test Tipi: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: 12 maddeden oluşan, öz bildirim (self-report) tipi ölçektir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama dili).

Popülasyon Grubu: Kaya tırmanış sporcuları ve bu spora aktif olarak katılan bireyler.

Yaş Grubu: Genç ve Yetişkin sporcular.

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki kaya tırmanış topluluğundan alınan örneklem grubu üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır (1= uygun değil - 5= çok uygun). Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin tırmanış faaliyetlerinde daha yüksek risk alma eğilimine sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

KTRAÖ, spor psikolojisi, psikometrik özellikler, Algılanan Risk Alma, Gözlenen Risk Alma, **Likert** tipi ölçek, Faktör Analizi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilinmiyor

Bağılı E-posta Adresleri: fatmakerkez@mu.edu.tr (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ile ilişkili iletişim adresi)

Yazma Adresi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla, Türkiye.

Şinler, Ücret ve Test Yaşı

Test Yaşı (Uyarlama): 2018

Şinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Okay Can ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ölçek bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirildiği için akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar genellikle yazarın izniyle ücretsizdir, ancak kullanım öncesinde mutlaka yazara danışılmalıdır.

Kaynaklar

Can, O. (2018). *Kaya Tırmanışında Risk Alma Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması* (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [kaya-tirmanisinda-risk-alma-olcegi-toad.pdf](#)

Kaya Tırmanışında Risk Alma Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup, herhangi bir değişiklikte uyarılmamıştır. (Maddelerin tam metinleri kaynakta bulunmamaktadır.)

Ölçek toplamda 12 maddeden oluşmakta olup, iki alt boyuta ayrılmıştır:

Algılanan risk alma (10 madde)

Gözlenen risk alma (2 madde)

ARABPSYCHOLOGY.COM